

ARHIVA SOMEȘANĂ

REVISTĂ DE ISTORIE ȘI CULTURĂ
SERIA A III-A

XIV

Pe copertă:

Năsăudeanul Leonida Pop (1831-1908), fotografie din perioada 1867-1868, realizată la Pressburg (colecția Muzeului Grăniceresc Năsăudean).

MUZEUL GRĂNICERESC NĂSĂUDEAN
UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
INSTITUTUL DE ISTORIE „GEORGE BARIȚ” CLUJ-NAPOCA

ARHIVA SOMEȘANĂ

REVISTĂ DE ISTORIE ȘI CULTURĂ
SERIA A III-A

XIV

NĂSĂUD
2015

REFERENȚI DE SPECIALITATE:

Prof. Francesco Guida, Universitatea „Roma Tre”, Roma
Prof. Ardian Ndreca, Universitatea Pontificala „Urbaniana”, Roma
Prof. Jakov Kulič SJ, Institutul Pontifical Oriental, Roma
Prof. Nicolae Bocșan, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Prof. Toader Nicoară, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca

COLEGIUL DE REDACȚIE:**Redactori coordonatori:**

Dan Lucian Vaida, Muzeul Grăniceresc Năsăudean
Mirela Popa-Andrei, Academia Română, Institutul de Istorie „George Bariț”,
Cluj-Napoca

Membri:

Aurelia Dan, Școala Gimnazială „Lucian Blaga”, Bistrița
Cristian Găzdac, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca
Iuliu-Marius Morariu, Cluj-Napoca, Facultatea de Teologie Ortodoxă
Adrian Onofreiu, Arhivele Naționale, Serviciul Județean Bistrița-Năsăud
Dan Prahase, Muzeul Grăniceresc Năsăudean
Paul-Ersilian Roșca, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Cluj-Napoca
Claudia Septimia Sabău, Muzeul Grăniceresc Năsăudean
Floare Vaida, Colegiul Național „George Coșbuc”, Năsăud

Coperta: Marcela Tamaș
Tehnoredactare: Rodica Pop
Traducere texte: Andreea Sărmașiu
Prelucrare imagini foto: Dumitru Rotari

Orice corespondență se va adresa:
MUZEUL GRĂNICERESC NĂSĂUDEAN
Năsăud, B-dul Grănicerilor nr. 19
Tel.: 004-0263-361363
E-mail: muzeu_gr@yahoo.com
România

Please send any mail to the following address:
MUZEUL GRĂNICERESC NĂSĂUDEAN
Năsăud, B-dul Grănicerilor nr. 19
Tel.: 004-0263-361363
E-mail: muzeu_gr@yahoo.com
Romania

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor din cuprinsul volumului
aparține exclusiv autorilor.

ISSN 1583-3542

LISTA AUTORILOR

Mircea Gelu Buta	Universitatea „Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca. Facultatea de Teologie Ortodoxă.
Călin Emilian Cira	Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”, Cluj-Napoca.
Silvius Ovidiu Chiş	Colegiul Naţional „Liviu Rebreanu”, Bistriţa
Alexandru Dărăban	Cluj-Napoca.
Dorin Dologa	Arhivele Naţionale, Serviciul Judeţean Bistriţa-Năsăud.
Corneliu Gaiu	Complexul Muzeal Bistriţa-Năsăud.
Valentin Gălăţan	Năsăud.
Doru Măti	Liceul Teoretic „Solomon Haliţă” Sângeorz-Băi.
Iuliu-Marius Morariu	Universitatea „Babeş-Bolyai”, Cluj-Napoca. Facultatea de Teologie Ortodoxă.
Adrian Onofreiu	Arhivele Naţionale, Serviciul Judeţean Bistriţa-Năsăud.
Dan Prahase	Muzeul Grăniceresc Năsăudean.
Carmen Rontea	Muzeul Grăniceresc Năsăudean.
Viorel Rus	Bistriţa
Ioan Seni	Despărţământul Astra Năsăud
Dan Lucian Vaida	Muzeul Grăniceresc Năsăudean.
Florin Vlaşin	Arhivele Naţionale, Serviciul Judeţean Bistriţa-Năsăud.

Cuprins

Lista autorilor.....	5
----------------------	---

I. ȚARA NĂSĂUDULUI – ISTORIE ȘI CULTURĂ

Doru MĂȚI

Aspecte ale Revoluției de la 1848–1849 în circularele vicarului Macedon Pop	13
---	----

<i>Aspects de la Révolution roumaine de 1848 – mémorandum du vicaire Macedon Pop</i>	<i>39</i>
--	-----------

Adrian ONOFREIU

Gimnaziul năsăudean – începuturi.....	41
---------------------------------------	----

<i>Les temps les plus anciens du Gymnase de Năsăud</i>	<i>56</i>
--	-----------

Marius-Nicolae POP

Societatea de lectură <i>Virtus Romana Rediviva</i>	57
---	----

<i>La société de lecture Virtus Romana Rediviva.....</i>	<i>66</i>
--	-----------

Adrian ONOFREIU

La cumpana veacurilor și a vremurilor. Leon Scridon sen. în apărarea averilor și a liceului grăniceresc din Năsăud.....	67
---	----

<i>Au tournant des âges et des époques. Leon Scridon sen. la défense des fortunes et du lycée</i>	
---	--

<i>Grăniceresc de Năsăud.....</i>	<i>85</i>
-----------------------------------	-----------

Dorin DOLOGA

Locuitori din Romuli participanți la Primul Război Mondial.....	87
---	----

<i>Les habitants de Romuli, participants à la Première Guerre Mondial.....</i>	<i>93</i>
--	-----------

Dorin DOLOGA

Locuitori din Salva participanți la Primul Război Mondial	97
---	----

<i>Les habitants de Salva, participants à la Première Guerre Mondial</i>	<i>107</i>
--	------------

Florin VLAȘIN

Locuitori din Coșbuc participanți la Primul Război Mondial.....	109
---	-----

<i>Les habitants de Năsăud, participants à la Première Guerre Mondial.....</i>	<i>116</i>
--	------------

Alexandru DĂRĂBAN

Sângeorzeni în detenție și muncă forțată în timpul prigoanei comuniste.....	117
---	-----

<i>Sângeorz-băi inhabitants – detention and forced labour during the communist oppression</i>	<i>130</i>
---	------------

Viorel RUS	
Preoți, pastori și presbiteri ai cultelor religioase în istoria comunei Rebra (fapte, activități, împliniri).....	131
<i>Priests, pastors and elders religious cults in the village history Rebra (facts, activities, accomplishments).....</i>	147

II. PERSONALITĂȚI DIN GRANIȚA NĂSĂUDEANĂ

Corneliu GAIU	
Ioan Lazăr – istoric al Daciei romane.....	157
<i>Ioan Lazăr – historien de la Dacie romaine</i>	162
Valentin GĂLĂȚAN	
Dumitru Nacu – reprezentant marcant al graniței năsăudene.....	167
<i>Dumitru Nacu – représentant marquant de la frontière de Năsăud</i>	182
Lazăr SÂNGEORZAN	
Preotul gr.-cat. Lazăr Sângeorzan – schiță autobiografică.....	195
<i>Lazăr Sângeorzan prêtre grec-catholique – autobiographie.....</i>	205

III. VARIA

Mircea Gelu BUTA	
Memoriile unui gimnazist năsăudean. Notarul Grigore Ilișiu (30 mai 1890 – 2 martie 1960).....	213
<i>The Memories of a scholar from Năsăud County. Notary Grigore Ilișiu (May 30, 1890 – March 2, 1960).....</i>	241
Silviu Ovidiu CHIȘ	
Clădirea de pe strada Dornei nr. 12 Bistrița – scurt istoric	259
<i>Historical study about the building on Dornei Street 12 Bistrița.....</i>	267
Dan Lucian VAIDA	
Contribuții privind cunoașterea unor fotografii cu valoare documentară.....	273
<i>Des contributions à la promotion de quelques photographies documentaires</i>	277
Iuliu-Marius MORARIU	
Balada lui Tănase Todoran ca formă de transmitere a memoriei și mesajului unui eveniment istoric prin folclor.....	283
<i>Tănase Todoran's ballad – the memory and the message of an historical event transmitted through folklore.....</i>	288
Carmen RONTEA	
Dumitru Nistor – poezii închinat Muzeului Grăniceresc Năsăudean	289
<i>Dumitru Nistor – des poèmes pour le Musée Grăniceresc de Năsăud.....</i>	292
Călin Emilian CIRA	
Fragmente din istoria catehezei în Episcopia Clujului între anii 1950–1958.....	297
<i>Aspects from the history of catechesis in the diocese of Cluj between 1950–1958</i>	310

Ioan SENI

Astra Năsăudeană Redivia a împlinit un sfert de veac (1990–2015) – Fapte, Împliniri, Dezamăgiri, Speranțe.....	311
<i>Astra Năsăudeană Rediviva célèbre un quart de siècle (1990–2015) – Faits, Réalisations, Déceptions, Espoirs.....</i>	323

IV. RECENZII

Iuliu-Marius MORARIU

Alexandru Dărăban (ed.), <i>Solomon Haliță – Om al epocii sale</i> , Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015.....	327
---	-----

Carmen RONTEA

Alexandru Dușu, <i>Literatura comparată și istoria mentalităților</i> , Editura Univers, București, 1989.....	329
---	-----